

vertellingen en drama's), die een electriciteitsmachine, welke de Compagnie had ingevoerd, vereenvoudigd namaakte en het gebruik demonstreerde, (mogelijk ook wel met behulp van boeken) *) heeft deze schrijver duidelijk de buitenlandsche herkomst aangewezen.

Iets dergelijks zien we aan een der oudste documenten uit genoemde boekerij, een 17e eeuwsehen atlas, een dergene, waarmede de Hollandsche cartografen en drukkers zich destijds zulk een naam verwierven en waarvan, zooals hier blijkt, zelfs tot in Oost-Azië exemplaren zijn overgebracht. Wat we in verband kunnen brengen met het feit, dat de Shōgunale regeering, of althans een enkele van haar ambtenaren, in het begin der 18e eeuw den toestand der verre landen en volken onderzocht en o.a. een atlas liet komen.

Zooals gezegd, had de beweging dezer Hollandsche studie een eeuw later bij het einde van den Franschen tijd reeds aanmerkelijke vorderingen gemaakt, toen deze nog ondersteund werd door de komst van den geleerden Von Siebold, die 1823—1829 en later nog eens van 1859—1861 in Japan verblijf hield. De overblijfselen van zijn verblijf te Nagasaki zijn algemeen bekend.

Daartoe behooren in de eerste plaats het terrein, waar het landhuis Narutaki stond, hetwelk nog door enkele gedeelten ervan en een gedenksteen is gekenmerkt. Het is sinds eenige jaren opgenomen onder de officieele historische monumenten, die onder de zorg van de Japansche regeering staan. Hier toch heeft Von Siebold onderwijs gegeven en bij zijn tweede verblijf ook gewoond. De afdruk is genomen naar een te Nagasaki zeer verspreide prentkaart, (afb. 21), die, gelijk men ziet, ook het portret van Von Siebold bevat.

Ten tweede een gezicht op de beide steenen, waarvan een ter eere van Von Siebold zelf opgericht in 1879 (rechts) en een in het midden, de aan de oprichting deelnemende vrienden en leerlingen van den geleerde (soms tot hoogen rang en grooten naam gekomen) vermeld. De steen links is indertijd door Von Siebold zelf opgericht ter eere van Kaempfer en Thunberg. Deze laatste bevond zich oorspronkelijk in den botanischen tuin van Deshima en staat nu met de andere in het reeds genoemde Suwapark bij den opgang naar de bibliotheek, welke zooveel historisch materiaal bevat. De afbeelding (no. 22) van deze steenen ontleen ik aan een prent uit den bundel verhandelingen, verschenen ter gelegenheid van de herdenking van het feit, dat 100 jaar geleden genoemde geleerde voor 't eerst in Japan aankwam. Deze plechtigheid had, door omstandigheden uitgesteld, in 't voorjaar van 1924 plaats.

Het is mede naar aanleiding van deze bijzonderheid, dat hier nog eens

*) Ook voor dit artikel dank ik aan Prof. Mutō vele nuttige aanwijzingen.